

VAI TRÒ CỦA GIÁM ĐỊNH TƯ PHÁP TRONG THU HỒI TÀI SẢN THAM NHƯNG: THỰC TIỄN VÀ GIẢI PHÁP HOÀN THIỆN

PHẠM DƯƠNG QUỲNH ANH

Khoa Luật Hình sự, Trường Đại học Luật, Đại học Huế

Faculty of Criminal Law, University of Law, Hue University

Email: anhpdq@hul.edu.vn

Ngày nhận bài: 6/7/2026

Ngày sửa bài: 22/7/2026

Ngày duyệt đăng bài: 5/8/2026

Tóm tắt:

Thu hồi tài sản tham nhũng là yêu cầu trọng tâm của công tác phòng, chống tham nhũng. Trong đó, giám định tư pháp đóng vai trò then chốt, cung cấp nguồn chứng cứ khoa học làm cơ sở xác định và lượng hóa thiệt hại của tội phạm tham nhũng. Trên cơ sở phân tích các quy định của pháp luật Việt Nam và đối chiếu với thực tiễn giải quyết các vụ án tham nhũng, bài viết làm rõ vai trò của giám định tư pháp trong thu hồi tài sản, đồng thời chỉ ra những bất cập và đề xuất các giải pháp hoàn thiện pháp luật, góp phần nâng cao hiệu quả thu hồi tài sản tham nhũng và bảo đảm hiệu quả đấu tranh phòng, chống tham nhũng.

Từ khóa: vai trò, giám định tư pháp, thu hồi tài sản, tham nhũng

The role of forensic examination in the recovery of corruption-related assets: Current practices and proposed legal reforms

Abstract:

The recovery of corruption-related assets is a central objective of anti-corruption efforts. Forensic examination plays a key role by providing scientific evidence for identifying and quantifying damage caused by corruption-related offenses. Based on an analysis of Vietnamese legal provisions and practical experience in handling corruption cases, this study clarifies the characteristics and role of forensic examination in asset recovery. It emphasizes the evidentiary value of expert conclusions in determining damage, tracing asset flows, identifying the legal origin and value of assets, and supporting their seizure and recovery. The study also identifies shortcomings in current forensic examination practices and proposes legal and institutional reforms to improve examination quality, timeliness, inter-agency coordination, and the effectiveness of corruption-related asset recovery.

Keywords: role, forensic examination, asset recovery, corruption

1. Đặt vấn đề

Trong công cuộc xây dựng Nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa và hoàn thiện thể chế kinh tế thị trường tại Việt Nam hiện nay, phòng, chống tham nhũng được Đảng và Nhà nước xác định là nhiệm vụ trọng tâm, xuyên suốt và cấp bách. Cùng với việc phát hiện và xử lý nghiêm người phạm tội, thu hồi tài sản tham nhũng đang ngày càng được chú trọng và được xem là một trong những tiêu chí quan trọng để đánh giá hiệu quả của công tác đấu tranh phòng, chống tham nhũng. Tài sản tham nhũng là tài sản có được từ tham nhũng, tài sản có nguồn gốc từ tham nhũng, do đó việc thu hồi triệt để tài sản bị chiếm đoạt không chỉ nhằm khắc phục hậu quả vật chất do tội phạm gây ra mà còn mang ý nghĩa răn đe sâu sắc, triệt tiêu động cơ vụ lợi và hiện thực hóa việc không để người phạm tội được thụ hưởng thành quả từ hành vi vi phạm.

Trong đó, kết luận giám định (KLGD) là nguồn chứng cứ quan trọng đóng vai trò trung tâm trong hoạt động chứng minh thiệt hại và thu hồi tài sản. Hoạt động giám định tư pháp (GDTP), đặc biệt trong các lĩnh vực tài chính, kế toán, ngân hàng, xây dựng và định giá tài sản chính là công cụ pháp lý hữu hiệu giúp xác minh rõ mối liên hệ giữa tài sản đó với hành vi phạm tội. Tuy nhiên, đối chiếu với thực tiễn giải quyết các vụ án tham nhũng trong thời gian qua cho thấy, công tác GDTP vẫn còn bộc lộ không ít những bất cập và hạn chế. Xuất phát từ những đòi hỏi cấp bách của thực tiễn tiến hành, bài viết tập trung nghiên cứu, làm rõ những vấn đề lý luận và quy định pháp luật về đặc điểm, vai trò của GDTP trong tiến trình thu hồi tài sản và những khó khăn, vướng mắc trong thực tiễn thực hiện vai trò của giám định tư pháp phục vụ thu hồi tài sản tham nhũng.

2. Đặc điểm của giám định tư pháp trong thu hồi tài sản tham nhũng

Thứ nhất, đối tượng giám định trong các vụ án tham nhũng có tính chất phức tạp, Đối tượng giám định có thể bao gồm nhiều loại tài liệu, chứng từ, hợp đồng, hồ sơ chuyên môn, dữ liệu giao dịch và tài sản có đặc điểm kỹ thuật khác nhau. Do đó, ngoài các trường hợp bắt buộc phải trưng cầu giám định quy định tại Điều 206 Bộ luật Tố tụng Hình sự năm 2015, sửa đổi, bổ sung 2021, 2025 (gọi tắt là Bộ luật Tố tụng Hình sự năm 2025), Thông tư liên tịch số 01/2017/TTLT-VKSNDTC-TANDTC-BCA-BTP ban hành ngày 13/12/2017 Quy định những trường hợp cần thiết phải trưng cầu giám định tư pháp trong giải quyết vụ án, vụ việc về tham nhũng, kinh tế. 6 trường hợp theo quy định của Thông tư này chỉ được áp dụng khi chưa có đủ chứng cứ để chứng minh hành vi phạm tội, tính chất, mức độ thiệt hại do hành vi phạm tội gây ra. Việc xác định thiệt hại hoặc giá trị tài sản thường không thể dựa trên một tài liệu hay một giao dịch riêng lẻ mà đòi hỏi phải tổng hợp, đối chiếu và đánh giá nhiều nguồn thông tin có liên quan. Bên cạnh đó, tài sản có nguồn gốc từ hành vi tham nhũng có thể được chuyển dịch, che giấu hoặc hợp thức hóa thông qua nhiều giao dịch và chủ thể trung gian. Đây cũng là một trong những nguyên nhân làm gia tăng thời gian, khối lượng công việc và yêu cầu về chất lượng của hoạt động giám định, từ đó ảnh hưởng trực tiếp đến tiến độ xác định thiệt hại và hiệu quả thu hồi tài sản tham nhũng.

Thứ hai, có tính liên ngành. Đặc điểm này xuất phát từ bản chất của tội phạm tham nhũng, khi tài sản phạm tội thường không còn tồn tại dưới dạng ban đầu mà được chuyển hóa thông qua các giao dịch tài chính, đầu tư, chuyển nhượng quyền sử dụng đất, mua bán tài sản hoặc góp vốn vào doanh nghiệp. Do đó, việc chứng minh căn cứ thu hồi tài sản không thể chỉ dựa trên kiến thức của một lĩnh vực chuyên môn mà cần có sự phối hợp giữa nhiều loại hình giám định khác nhau. Hoạt động giám định trong các vụ án tham nhũng thường bao gồm đồng thời nhiều loại hình giám định, tùy thuộc vào tính chất của các vụ án tham

những, cơ quan tiến hành tố tụng có thể trưng cầu nhiều nội dung giám định để xác định thiệt hại, khoản thu lợi bất chính, giá trị tài sản hoặc các yếu tố kỹ thuật có liên quan, từ đó hình thành hệ thống chứng cứ toàn diện phục vụ việc áp dụng các biện pháp thu hồi tài sản. Các nội dung được yêu cầu trưng cầu giám định thường là giám định trong các vụ án tham ô tài sản, lợi dụng chức vụ chiếm đoạt tiền ngân sách, các vụ án nhận hối lộ, đưa hối lộ, các vụ án có sai phạm về đấu thầu, mua sắm công hay các vụ án tham nhũng trong xây dựng, đầu tư công...

Thứ ba, mang tính kịp thời và yêu cầu xử lý khẩn trương. Đặc điểm này xuất phát từ yêu cầu bảo đảm hiệu quả của hoạt động truy tìm, xác định và xử lý tài sản có nguồn gốc từ hành vi tham nhũng trong bối cảnh tài sản có thể bị chuyển dịch, che giấu hoặc biến đổi về hình thức trong quá trình giải quyết vụ án. Theo khoản 2 Điều 3 Luật Giám định tư pháp năm 2012 sửa đổi, bổ sung năm 2020 và năm 2025, “kịp thời” là một trong những nguyên tắc thực hiện giám định tư pháp. Trong hoạt động thu hồi tài sản tham nhũng, yêu cầu kịp thời của giám định tư pháp có ý nghĩa đặc biệt bởi KLGD có thể là cơ sở chuyên môn để cơ quan có thẩm quyền tiếp tục thực hiện các hoạt động tố tụng liên quan đến tài sản. Sự chậm trễ trong việc xác định giá trị tài sản, thiệt hại, khoản thu lợi bất chính hoặc các vấn đề chuyên môn khác có thể ảnh hưởng đến tiến độ xác minh, truy tìm và xử lý tài sản.

3. Vai trò của giám định tư pháp trong thu hồi tài sản tham nhũng

Thứ nhất, KLGD là nguồn chứng cứ khoa học quan trọng trong các vụ án tham nhũng. Theo Điều 87 Bộ luật Tố tụng Hình sự năm 2025, KLGD là một trong những nguồn chứng cứ được pháp luật thừa nhận. Trong thực tiễn giải quyết các vụ án tham nhũng, đây là nguồn chứng cứ quan trọng, đặc biệt trong các trường hợp xử lý các vụ án tham nhũng mang tính chuyên môn cao như xác định thiệt hại tài sản nhà nước, đánh giá sai phạm trong các hoạt động như đấu thầu, đầu tư, xây dựng... Thông qua công tác giám định sẽ giúp xác định chính xác nguồn gốc và giá trị pháp lý của tài sản cần thu hồi, hỗ trợ lần theo dòng tiền, quá trình chuyển hóa tài sản tham nhũng và giúp xác định giá trị còn lại và khả năng xử lý thực tế của tài sản bị kê biên. Thực tiễn cũng cho thấy KLGD chuyên môn đã xác định và làm rõ bản chất sai phạm trong các vụ án tham nhũng. Trong vụ án xảy ra tại Dự án mở rộng sản xuất giai đoạn 2 của Công ty Gang thép Thái Nguyên thu giữ, kê biên, phong tỏa tài sản có giá trị hơn 138 tỷ đồng; vụ án xảy ra tại Tổng Công ty Nông nghiệp Sài Gòn thu hồi hơn 13 tỷ đồng, yêu cầu tạm dừng giao dịch đối với Dự án Phước Long B, Quận 9, TP. Hồ Chí Minh với diện tích 3,6 ha, tương đương giá trị 672 tỷ đồng;... Để truy tố các bị can, thu hồi tài sản một vụ án tham nhũng đưa ra xét xử, trong trường hợp này bắt buộc phải có kết quả trưng cầu giám định tư pháp.¹

Thứ hai, GDTP góp phần lượng hóa tài sản tham nhũng và tạo cơ sở khoa học cho việc xử lý và thu hồi tài sản tham nhũng. Một trong những yêu cầu quan trọng của thu hồi tài sản tham nhũng là phải xác định được phạm vi giá trị tài sản có liên quan đến hành vi phạm tội và tài sản bị chiếm đoạt, thiệt hại. Đây là tiền đề để cơ quan tiến hành tố tụng áp dụng các biện pháp kê biên, phong tỏa, tịch thu hoặc buộc bồi thường thiệt hại theo quy định của pháp luật. Vai trò lượng hóa tài sản của GDTP được thể hiện ở việc làm rõ giá trị kinh tế của tài sản có liên quan đến hành vi phạm tội, qua đó tạo cơ sở chứng cứ để cơ quan tiến hành tố tụng xác định phạm vi tài sản cần xử lý. Trong nhiều trường hợp, giá trị tài sản bị thiệt hại và cần thu hồi không đồng nhất với giá trị ghi nhận trên chứng từ hoặc giá trị tại thời điểm phát sinh hành vi phạm tội. Ví dụ điển hình cho vai trò của GDTP trong việc xác định thiệt hại là vụ án xảy ra tại Tập đoàn Phúc Sơn liên quan đến tham nhũng, hối lộ, vi phạm đấu thầu, kế toán và quản lý đất đai. Từ năm 2011-2022,

kết quả GDTP xác định việc bán 1.317 lô đất tại 4 dự án trong thời gian trên, Tập đoàn Phúc Sơn, Công ty Thăng Long đã thu số tiền 2.072 tỷ đồng để ngoài sổ sách, không khai báo, hạch toán thuế gây thiệt hại tài sản Nhà nước tổng số 504 tỷ đồng thuế TNDN và GTGT². Theo người phát ngôn Bộ Công an, đến tháng 12 năm 2025, vụ án này đã kê biên 1.440 bất động sản, phong tỏa 43 tài khoản ngân hàng với tổng tiền khoảng 256 tỷ đồng, thu giữ hơn 41 tỷ đồng, hơn 1 triệu USD và 534 lượng vàng.³

Thứ ba, GDTP góp phần bảo đảm tính khách quan và khoa học trong việc xác định phạm vi tài sản phải thu hồi. Việc xác định phạm vi tài sản phải thu hồi trong các vụ án tham nhũng đòi hỏi phải làm rõ không chỉ giá trị tài sản mà còn nguồn gốc, tình trạng pháp lý và mối liên hệ giữa tài sản với hành vi phạm tội. Đây là cơ sở quan trọng để cơ quan có thẩm quyền áp dụng các biện pháp xử lý tài sản phù hợp, đồng thời bảo đảm việc thu hồi được thực hiện đúng đối tượng, đúng phạm vi và có căn cứ. Trong quá trình đó, GDTP góp phần cung cấp cơ sở chuyên môn nhằm hạn chế việc xác định tài sản trên cơ sở suy đoán hoặc nhận định chủ quan. Đối với các vụ án tham nhũng, kinh tế, Thông tư liên tịch số 01/2017/TTLT-VKSNDTC-TANDTC-BCA-BTP đã quy định những trường hợp cần thiết phải trưng cầu giám định trong các vụ án tham nhũng nhằm làm rõ các vấn đề chuyên môn trong nhiều lĩnh vực như tài chính, kế toán, ngân hàng, đầu tư, thuế... Việc sử dụng các KLGD liên quan đến tài sản tham nhũng dựa trên kiến thức, phương tiện, phương pháp khoa học, kỹ thuật, nghiệp vụ theo quy định sẽ giúp các cơ quan tiến hành tố tụng kiểm tra, đánh giá những vấn đề trong quá trình xác định thiệt hại, giá trị tài sản và các yếu tố có liên quan đến việc xử lý tài sản. Vì vậy, giám định tư pháp góp phần bảo đảm tính khách quan và khoa học trong việc xác định phạm vi tài sản phải thu hồi thông qua việc cung cấp các kết luận chuyên môn có căn cứ, hỗ trợ làm rõ giá trị, đặc điểm và các yếu tố kỹ thuật liên quan đến tài sản.

4. Một số khó khăn, vướng mắc trong thực tiễn thực hiện vai trò của giám định tư pháp phục vụ thu hồi tài sản tham nhũng

Mặc dù GDTP có vai trò quan trọng trong việc làm rõ thiệt hại, xác định các vấn đề chuyên môn liên quan đến tài sản và là nguồn chứng cứ phục vụ việc xử lý, thu hồi tài sản tham nhũng, thực tiễn áp dụng pháp luật cho thấy hiệu quả thực hiện vai trò này vẫn còn chịu tác động bởi nhiều khó khăn, vướng mắc.

Thứ nhất, khó khăn về thời gian và tiến độ thực hiện. Theo phản ánh của cơ quan điều tra, việc thực hiện giám định trong lĩnh vực tài chính, ngân hàng, xây dựng... thường rất chậm, kéo dài, không đáp ứng yêu cầu về thời gian theo yêu cầu của các cơ quan tiến hành tố tụng, nên ảnh hưởng đến tiến độ giải quyết vụ án.⁴ Điển hình như vụ Trần Phương Bình và đồng phạm vi phạm quy định trong hoạt động ngân hàng, hoạt động khác liên quan đến hoạt động ngân hàng và lạm dụng chức vụ, quyền hạn chiếm đoạt tài sản xảy ra tại Ngân hàng TMCP Đông Á... Quá trình điều tra, do công tác giám định, định giá tài sản bảo đảm liên quan đến các khoản vay để xác định vi phạm, thiệt hại, hậu quả và diện đối tượng xử lý chậm nên phải gia hạn thời hạn điều tra lần thứ hai, thứ ba để đợi Kết luận định giá của Hội đồng định giá trong tố tụng hình sự.⁵ Trong quá trình giải quyết các vụ án tham nhũng có quy mô lớn, đối tượng giám định liên quan đến nhiều lĩnh vực chuyên môn, số lượng hồ sơ, chứng từ và giao dịch tài chính đặc biệt lớn, việc chậm ban hành KLGD có thể làm kéo dài quá trình xác định thiệt hại, giá trị tài sản và nghĩa vụ khắc phục hậu quả. Đây được xem là một điểm nghẽn trong quá trình GDTP ảnh hưởng trực tiếp đến hiệu quả thu hồi tài sản tham nhũng, nhất là khi tài sản có nguy cơ bị chuyển dịch, che giấu, tẩu tán hoặc giảm giá trị.

Thứ hai, sự hạn chế về nguồn nhân lực chuyên môn và khả năng đáp ứng của hệ thống tổ chức giám

định đối với yêu cầu giám định ngày càng đa dạng, phức tạp. Các vụ án tham nhũng hiện nay ngày càng có sự đan xen giữa các lĩnh vực tài chính, ngân hàng, đầu tư, xây dựng, công nghệ thông tin và quản lý tài sản công. Trong khi đó, hoạt động giám định đòi hỏi người thực hiện phải có trình độ chuyên môn sâu, kinh nghiệm thực tiễn và khả năng xử lý khối lượng lớn dữ liệu tuy nhiên không phải mọi địa phương và lĩnh vực chuyên môn đều có sẵn tổ chức giám định tư pháp chuyên trách hoặc đội ngũ giám định viên có trình độ, kinh nghiệm phù hợp. Sự thiếu hụt này có thể làm hạn chế khả năng tiếp nhận, thực hiện kịp thời yêu cầu giám định, đồng thời ảnh hưởng đến chất lượng và tính toàn diện của KLGD.

Thứ ba, hạn chế về năng lực chuyên môn trong việc xác định giá trị các loại tài sản công nghệ cao. Trong các vụ án tham nhũng, đối tượng cần xác định giá trị có thể bao gồm thiết bị y tế chuyên dụng, dây chuyền sản xuất tự động, thiết bị số hoặc các tài sản có cấu hình kỹ thuật phức tạp... Trong vụ án xảy ra tại Công ty AIC và Bệnh viện Đa khoa tỉnh Đồng Nai, các đối tượng phạm tội đã có hành vi thông thầu và nâng khống giá gây thiệt hại hơn 152 tỷ đồng. Trong khi đó đội ngũ giám định viên vừa mỏng vừa hạn chế năng lực khiến các cơ quan tiến hành tố tụng phải mất nhiều thời gian để tìm kiếm và trưng cầu được đơn vị có đủ năng lực thực hiện việc giám định tang vật. Một số KLGD, cơ quan tố tụng yêu cầu giám định lại nhiều lần, ảnh hưởng đến thời hạn tố tụng⁶. Những hạn chế nêu trên có thể ảnh hưởng trực tiếp đến việc xác định thiệt hại và phạm vi tài sản cần xử lý, thu hồi. Nếu giá trị tài sản công nghệ cao được xác định chưa chính xác hoặc chưa đầy đủ, cơ quan tiến hành tố tụng có thể phải yêu cầu bổ sung tài liệu, định giá lại hoặc trưng cầu làm rõ các vấn đề chuyên môn, từ đó làm kéo dài quá trình giải quyết vụ án.

Thứ tư, chế độ thù lao, bồi dưỡng và cơ chế bảo đảm điều kiện thực hiện giám định chưa thực sự tương xứng với yêu cầu chuyên môn, khối lượng công việc và trách nhiệm pháp lý của người giám định. Hoạt động giám định tư pháp trong các vụ án tham nhũng thường đòi hỏi người giám định phải nghiên cứu khối lượng lớn hồ sơ, tài liệu, chứng từ; áp dụng kiến thức chuyên môn sâu; sử dụng các phương pháp nghiệp vụ phù hợp và chịu trách nhiệm trước pháp luật về kết luận chuyên môn được đưa ra. Thực tiễn cho thấy, chế độ thù lao và chính sách hỗ trợ khác cho giám định viên theo vụ việc (nhất là trong các vụ án lớn, có yếu tố nhạy cảm) chưa tương xứng với trách nhiệm và rủi ro nghề nghiệp, dẫn đến khó khăn trong việc thu hút các chuyên gia tham gia.⁷

5. Giải pháp hoàn thiện pháp luật và nâng cao hiệu quả

Thứ nhất, hoàn thiện cơ chế xác định và kiểm soát thời hạn giám định đối với các vụ án tham nhũng, kinh tế phức tạp. Cần nghiên cứu sửa đổi, bổ sung các quy định về thời hạn giám định theo hướng phân loại vụ việc dựa trên số lượng đối tượng cần giám định, khối lượng hồ sơ, tài liệu, số lĩnh vực chuyên môn có liên quan và mức độ phức tạp của nội dung trưng cầu. Đối với vụ việc có khối lượng lớn hoặc cần giám định liên ngành, cơ quan trưng cầu cần trao đổi với tổ chức, cá nhân dự kiến thực hiện giám định trước khi xác định thời hạn, trên cơ sở đánh giá khả năng tiếp nhận, khối lượng công việc và thời gian cần thiết để thực hiện. Trường hợp không thể hoàn thành đúng thời hạn, tổ chức giám định phải thông báo bằng văn bản, nêu rõ nội dung đã thực hiện, nguyên nhân chậm trễ, tài liệu còn thiếu và thời gian dự kiến hoàn thành; việc gia hạn chỉ được chấp nhận khi có căn cứ khách quan và phải được cơ quan trưng cầu xem xét, quyết định.

Thứ hai, nâng cao năng lực của hệ thống giám định tư pháp. Cần nghiên cứu thành lập thêm các trung tâm giám định chuyên ngành của Nhà nước thuộc các lĩnh vực tài chính kinh tế, định giá tài sản và công nghệ thông tin trực thuộc. Bên cạnh việc hoàn thiện hệ thống tổ chức, cần xây dựng chương trình bồi

dưỡng nghiệp vụ bắt buộc đối với các lĩnh vực chuyên môn mới như công nghệ kỹ thuật số, tài sản mã hóa, công nghệ cao và các công cụ tài chính có cấu trúc phức tạp thiết lập các yêu cầu chặt chẽ về năng lực chuyên môn và cơ chế kiểm tra, đánh giá định kỳ nhằm bảo đảm chất lượng hoạt động. Ngoài ra, cần từng bước đầu tư, nâng cấp cơ sở vật chất và hạ tầng kỹ thuật phục vụ hoạt động giám định, trong đó ưu tiên trang bị các công cụ hỗ trợ phân tích dữ liệu tài chính và phát triển hạ tầng công nghệ thông tin.

Thứ ba, xây dựng quy trình chuyên môn riêng đối với việc giám định và xác định giá trị tài sản công nghệ cao. Cần giao các bộ, ngành quản lý chuyên ngành phối hợp với cơ quan quản lý nhà nước về GDTP xây dựng hướng dẫn thống nhất đối với các nhóm tài sản thường xuất hiện trong các vụ án tham nhũng, kinh tế như thiết bị y tế, hệ thống công nghệ thông tin, phần mềm, thiết bị viễn thông. Hướng dẫn cần quy định cụ thể các tiêu chí bắt buộc khi xác định giá trị KLGD phải thể hiện rõ nguồn dữ liệu, phương pháp phân tích và căn cứ lựa chọn mức giá. Trường hợp tài sản liên quan đến từ 2 lĩnh vực chuyên môn trở lên, việc giám định phải được thực hiện theo hình thức hoặc liên ngành; không nên giao toàn bộ nội dung cho một cá nhân hoặc tổ chức không có đủ chuyên môn. Quy định này sẽ hạn chế tình trạng KLGD thiếu căn cứ, phải yêu cầu giải thích, bổ sung hoặc giám định lại.

Thứ tư, sửa đổi cơ chế chi trả thù lao, bồi dưỡng và bảo đảm điều kiện thực hiện giám định theo mức độ phức tạp của vụ việc. Cần rà soát, sửa đổi quy định hiện hành theo hướng không áp dụng một mức chi trả chung mà xây dựng cơ chế tính chi phí dựa trên các tiêu chí như: số lượng hồ sơ, chứng từ; số đối tượng giám định; lĩnh vực chuyên môn liên quan; thời gian thực hiện; yêu cầu khảo sát thực tế; mức độ sử dụng thiết bị, phần mềm và nhu cầu huy động chuyên gia. Đối với vụ án tham nhũng lớn, phức tạp hoặc giám định liên ngành, cần cho phép chi trả bổ sung tương ứng với khối lượng công việc và trách nhiệm pháp lý của giám định viên. Bên cạnh đó, cần bố trí kinh phí đầu tư phần mềm, thiết bị và cơ sở dữ liệu phục vụ giám định, đồng thời quy định trách nhiệm bảo đảm an toàn, bảo mật và bảo vệ người giám định trong các vụ việc nhạy cảm hoặc có nguy cơ bị tác động đến tính độc lập trong quá trình giám định.

6. Kết luận

Giám định tư pháp giữ vai trò quan trọng trong việc làm rõ các vấn đề chuyên môn, xác định thiệt hại, giá trị tài sản và cung cấp cơ sở khoa học phục vụ hoạt động xử lý, thu hồi tài sản tham nhũng. Mặc dù đã có nhiều đóng góp quan trọng, song thực tiễn công tác này thời gian qua vẫn bộc lộ những "điểm nghẽn" nhất định làm ảnh hưởng đến tỷ lệ thu hồi tài sản bị thất thoát, chiếm đoạt. Để tháo gỡ những vướng mắc đó, bài viết đã phân tích và đề xuất hệ thống các giải pháp đồng bộ nhằm hoàn thiện pháp luật và nâng cao hiệu quả hoạt động giám định tư pháp. Việc triển khai toàn diện và đồng bộ các giải pháp này không chỉ tháo gỡ các nút thắt về mặt thể chế mà còn nâng cao tính minh bạch, khách quan và tính khoa học của hoạt động giám định tư pháp, qua đó góp phần tối đa hóa hiệu quả thu hồi tài sản, đáp ứng yêu cầu ngày càng cao của công cuộc phòng, chống tham nhũng, tiêu cực ở nước ta hiện nay ■

TÀI LIỆU TRÍCH DẪN:

¹Viện kiểm sát nhân dân tối cao, Tòa án nhân dân tối cao, Bộ Công an, Bộ Tư pháp. (2017). Thông tư liên tịch ngày 13/12/2017 quy định những trường hợp cần thiết phải trưng cầu giám định tư pháp trong giải quyết vụ án, vụ việc về tham nhũng, kinh tế.

²Hồng Mây. (2025). Tập đoàn Phúc Sơn đề ngoài sổ sách hơn 2.000 tỷ đồng. Báo Pháp luật. <https://baophapluat.vn/tap-doan-phuc-son-de-ngoai-so-sach-hon-2000-ty-dong-post542695.html>.

³Hương Giang. (2025). Thông tin mới về thu hồi tài sản trong các “đại án” tham nhũng Thuận An. Báo Thanh tra. <https://thanhtra.com.vn/doi-noi-52FA82FBF/thong-tin-moi-ve-thu-hoi-tai-san-trong-cac-dai-an-tham-nhung-thuan-an-phuc-son-fd5a038e0.html>.

⁴Hà Uyên. (2022). Giám định tư pháp: Góp phần giải quyết triệt để các vụ án kinh tế, tham nhũng. Báo Pháp luật. <https://baophapluat.vn/giam-dinh-tu-phap-gop-phan-giai-quiet-triet-de-cac-vu-an-kinh-te-tham-nhung-post442644.html>.

⁵Nhóm PV. (2021). Trưng cầu giám định tư pháp để thu hồi triệt để tài sản tham nhũng. Báo điện tử Bảo vệ pháp luật. <https://baovephapluat.vn/cai-cach-tu-phap/dien-dan/trung-cau-giam-dinh-tu-phap-de-thu-hoi-triet-de-tai-san-tham-nhung-114306.html>.

⁶Lê Minh Trung. (2025). Sửa đổi Luật Giám định tư pháp và những vấn đề cần quan tâm nhìn từ công tác tố tụng các đại án kinh tế thời gian qua. Tạp chí Pháp lý. <https://phaply.net.vn/sua-doi-luat-giam-dinh-tu-phap-va-nhung-van-de-can-quan-tam-nhin-tu-cong-tac-to-tung-cac-dai-an-kinh-te-thoi-gian-qua-a260745.html>.

⁷Trần Tuyết. (2025). Công tác giám định tư pháp phục vụ xử lý vụ án, vụ việc tham nhũng, tiêu cực. Cổng Thông tin Điện tử Đảng bộ tỉnh Nghệ An. <https://nghean.dcs.vn/vi-vn/tin/cong-tac-giam-dinh-tu-phap-phuc-vu-xu-ly-vu-an--vu-viec-tham-nhung--tieu-cuc/193534-20150-688209>.

TÀI LIỆU THAM KHẢO:

Hà Uyên. (2022). Giám định tư pháp: Góp phần giải quyết triệt để các vụ án kinh tế, tham nhũng. Báo Pháp luật. <https://baophapluat.vn/giam-dinh-tu-phap-gop-phan-giai-quiet-triet-de-cac-vu-an-kinh-te-tham-nhung-post442644.html>.

Hồng Mây. (2025). Tập đoàn Phúc Sơn đề ngoài sổ sách hơn 2.000 tỷ đồng. Báo Pháp luật. <https://baophapluat.vn/tap-doan-phuc-son-de-ngoai-so-sach-hon-2000-ty-dong-post542695.html>.

Hương Giang. (2025). Thông tin mới về thu hồi tài sản trong các “đại án” tham nhũng Thuận An. Báo Thanh tra. <https://thanhtra.com.vn/doi-noi-52FA82FBF/thong-tin-moi-ve-thu-hoi-tai-san-trong-cac-dai-an-tham-nhung-thuan-an-phuc-son-fd5a038e0.html>.

Lê Minh Trung. (2025). Sửa đổi Luật Giám định tư pháp và những vấn đề cần quan tâm nhìn từ công tác tố tụng các đại án kinh tế thời gian qua. Tạp chí Pháp lý. <https://phaply.net.vn/sua-doi-luat-giam-dinh-tu-phap-va-nhung-van-de-can-quan-tam-nhin-tu-cong-tac-to-tung-cac-dai-an-kinh-te-thoi-gian-qua-a260745.html>.

Nhóm PV. (2021). Trưng cầu giám định tư pháp để thu hồi triệt để tài sản tham nhũng. Báo điện tử Bảo vệ pháp luật. <https://baovephapluat.vn/cai-cach-tu-phap/dien-dan/trung-cau-giam-dinh-tu-phap-de-thu-hoi-triet-de-tai-san-tham-nhung-114306.html>.

Quốc hội. (2025). Luật số 132/2025/QH15: Luật Phòng chống tham nhũng ban hành ngày 10/12/2025.

Quốc hội. (2025). Luật số 99/2025/QH15: Bộ Luật Tố tụng hình sự ban hành ngày 27/6/2025.

Quốc hội. (2025). Luật số: 105/2025/QH15: Luật Giám định tư pháp ban hành ngày 05/12/2025.

Trần Tuyết. (2025). Công tác giám định tư pháp phục vụ xử lý vụ án, vụ việc tham nhũng, tiêu cực. Cổng Thông tin Điện tử Đảng bộ tỉnh Nghệ An. <https://nghean.dcs.vn/vi-vn/tin/cong-tac-giam-dinh-tu-phap-phuc-vu-xu-ly-vu-an--vu-viec-tham-nhung--tieu-cuc/193534-20150-688209>.

Viện Kiểm sát Nhân dân tối cao, Tòa án Nhân dân tối cao, Bộ Công an, Bộ Tư pháp. (2017). Thông tư liên tịch ngày 13/12/2017 quy định những trường hợp cần thiết phải trưng cầu giám định tư pháp trong giải quyết vụ án, vụ việc về tham nhũng, kinh tế.

Viện Kiểm sát Nhân dân tối cao. (2021). Báo cáo công tác năm 2021 về thực hành quyền công tố và kiểm sát hoạt động tư pháp.